

Innst. 141 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Dokument 8:16 S (2013–2014)

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Marianne Marthinsen og Torstein Tvedt Solberg om å utrede Statens pensjonsfond utlands investeringer i kullselskaper

Til Stortinget

Sammendrag

Det vises til dokumentet der det fremmes forslag om at Stortinget ber regjeringen om å foreta en grundig utredning med sikte på å trekke ut investeringene til Statens pensjonsfond utland av kullselskaper, og legge fram utredningen i forbindelse med den varslede stortingsmeldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond våren 2014.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lisbeth Berg-Hansen, Tore Hagebakken, Irene Johansen, Marianne Marthinsen, Torstein Tvedt Solberg og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Solveig Sundbø Abrahamsen, Svein Flåtten, Sissel Knutsen Hegdal, Sigurd Hille og Heidi Nordby Lunde, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, Tom E. B. Holthe og Hans Andreas Limi, fra Kristelig Folkeparti, lederen Hans Olav Syversen, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, fra Venstre Terje Breivik, og fra Sosialistisk Venstreparti, Snorre Serigstad Valen, viser til at dokumentet har vært oversendt finansministeren til

uttalelse. Svaret fra finansministeren av 31. januar 2014 er vedlagt denne innstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at finanskomiteen nylig behandlet Dokument 8:6 S (2013–2014) fra representantene Snorre Serigstad Valen, Karin Andersen, Bård Vegar Solhjell og Heikki Eidsvoll Holmås om å fase ut investeringene i fossil energi i Statens pensjonsfond utland. Et av forslagene i nevnte representantforslag var å be regjeringen om en vurdering av om det vil være riktig å fase ut investeringer i kull, herunder utvinning og elektrisitetsproduksjon, gitt målet om å unngå en global oppvarming på mer enn 2 grader. Vurderingen og forslag legges fram i forbindelse med den førstkomende meldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond.

Det er langt på vei det samme forslaget som gjentas i Dokument 8:16 S (2013–2014) fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Marianne Marthinsen og Torstein Tvedt Solberg fra Arbeiderpartiet.

Verd å merke seg er imidlertid at Arbeiderpartiet ikke støttet det ovennevnte forslaget i Dokument 8:6 S (2013–2014), jf. Innst. 96 S (2013–2014).

Flertallet viser til at et stort flertall, komiteens medlemmer fra alle partier unntatt Sosialistisk Venstreparti, slo fast i Innst. 96 S (2013–2014) at eventuelle endringer av fondets retningslinjer skal skje i forbindelse med den årlige forvaltningsmeldingen som legges frem hver vår. Flertallet vil derfor påpeke at det er lite realistisk å be regjeringen om å foreta en grundig utredning med sikte på å trekke ut investeringene til Statens pensjonsfond utland (SPU) av kullselskaper, og legge fram utredninger i forbindelse med den varslede stortingsmeldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond våren 2014, all den tid den varslede stortingsmeldingen vil bli lagt

Beriktiget

fram kort tid etter at Stortinget har behandlet denne innstilling. Flertallet legger til grunn at det realistiske tidspunkt for å komme tilbake med vurderinger av investeringer i kullselskaper derfor er våren 2015.

Flertallet viser til at det i mandatet for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland er slått fast i § 2-1, første ledd:

«Forvaltningen av investeringsporteføljen skal bygge på målet om høyest mulig avkastning, jf. § 1-2 tredje ledd. God avkastning på lang sikt anses å være avhengig av en bærekraftig utvikling i økonomisk, miljømessig og samfunnmessig forstand samt velfungerende, legitime og effektive markeder.»

Det vises videre til Retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland. Vurderingen har til nå vært at det ikke er grunnlag for negativ filtrering av selskaper som produserer kullkraft eller petroleum fra fondet. Eierskapsutøvelse og påvirkning har vært vurdert som en mer effektiv strategi for å adressere klimaspørsmål og bidra til endringer enn utelukkelse.

Flertallet vil også påpeke at fondets størrelse har vokst betydelig siden de etiske retningslinjene ble innført. Fondet har vokst fra om lag 850 mrd. kroner ved utgangen av 2003 til om lag 5 000 mrd. kroner ved utgangen av 2013. Dette innebærer naturlig nok at fondet er langt mer eksponert i selskaper som produserer kullkraft og petroleum i dag enn i 2003. I tillegg kommer det faktum at de globale klimautslippene har økt med om lag 35 pst. i det samme tidsrommet fra ca. 25 000 mill. tonn til 35 000 mill. tonn CO₂. Det aller meste av utslippene skyldes fossile energikilder som petroleum og kull.

Flertallet mener det er riktig å ha økt oppmerksomhet på temaer som potensielt kan påvirke langsiktig avkastning og risiko. Klimaendringer er et slikt tema, og det er riktig å fortsette å ha oppmerksomhet på dette, både i arbeidet med investeringsstrategien og i den løpende forvaltningen. Flertallet legger til grunn at regjeringen rapporterer om arbeidet med disse spørsmålene i forbindelse med de årlige meldingene. Flertallet har merket seg at dette også er et tema i rapporten fra Strategirådet for SPU om hvordan arbeidet med ansvarlig investeringspraksis kan styrkes, og at rådet anbefaler forskning på slike temaer. Flertallet har også merket seg at Norges Bank har klimarisiko som ett av sine satsingsområder i eierskapsutøvelsen. Flertallet mener på denne bakgrunn at en bør medvirke til forskning som kan avdekke den finansielle risikoen ved SPUs investeringer i olje- og kullselskaper, sett i sammenheng med oljens betydelige andel i Norges økonomi for øvrig. Det er naturlig at kunnskap om denne risikoen blir gjenstand for regjeringens vurderinger i de årlige stortingsmeldinger om fondets virksomhet.

Flertallet mener regjeringen bør vurdere opprettelse av et eget mandat innen fornybar energi med de samme krav til forvaltning som andre investeringer i SPU. Flertallet imøteser også oppfølgingen av regjeringens mål om et eget investeringsprogram med formål å investere i bærekraftige bedrifter og prosjekter i fattige land og framvoksende markeder.

Flertallet mener videre at det er fornuftig å foreta en ny gjennomgang av om utelukkelse av kull- og petroleumsselskaper kan være en mer effektiv strategi enn eierskapsutøvelse og påvirkning gjennom SPU for å adressere klimaspørsmål og bidra til endringer fram i tid. Det er naturlig at gjennomgangen bygger på konklusjonene fra behandlingen av anbefalingene fra Strategirådet for SPU om å styrke arbeidet med ansvarlige investeringer.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette ned en ekspertgruppe. Gruppen skal vurdere om utelukkelse av kull- og petroleumsselskaper framstår som en mer effektiv strategi enn eierskapsutøvelse og påvirkning for å adressere klimaspørsmål og bidra til endringer fram i tid. Ekspertgruppen skal også gi råd om kriterier for eventuell utelukkelse av denne type selskaper. Ekspertgruppens anbefalinger inngår som en del av grunnlaget for stortingsmeldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond våren 2015.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at utgangspunktet for arbeidet med investeringsstrategien i Statens pensjonsfond utland (SPU) er å søke høyest mulig avkastning over tid innenfor moderat risiko. God finansiell avkastning over tid antas å avhenge av en bærekraftig utvikling i økonomisk, miljømessig og samfunnmessig forstand, og av velfungerende, effektive og legitime markeder.

Disse medlemmer viser til ansvars- og rolledelingen mellom eier og forvalter og mellom de ulike organene som fører tilsyn og kontroll med fondet, som er redegjort for i flere meldinger til Stortinget, jf. Meld. St. 27 (2012–2013) Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2012. Disse medlemmer viser videre til at det er bred enighet i Stortinget om rammeverket for forvaltningen, jf. Innst. 424 S (2012–2013). Disse medlemmer sier seg enig med forslagsstillerne i at denne ansvarsfordelingen, der enkeltvurderinger om lønnsomhet og risiko er tillagt Norges Bank, bør ligge fast.

Disse medlemmer viser videre til omtalen av SPU i Meld. St. 27 (2012–2013) og merker seg at investeringsstrategien er blitt kontinuerlig endret og utviklet siden 1996. Disse medlemmer er til-

freds med at det i 2004 ble innført etiske retningslinjer for fondet og at disse ble gjennomgått i 2009. Det har dermed i over ti år vært etablert praksis for at det skal finnes etiske grenser for hva SPU skal kunne investere i. Disse medlemmer viser til at SPU skal følge en ansvarlig investeringspraksis som fremmer god selskapsstyring og tar hensyn til samfunnsmessige og miljømessige forhold, i tråd med beste praksis internasjonalt. En ansvarlig investeringspraksis støtter opp under målet om å oppnå god avkastning over tid, i tillegg til å være en forutsetning for oppslutningen om forvaltningen av fondet i den norske befolkningen.

Disse medlemmer mener det er naturlig at de etiske standardene for fondet over tid utvikles i tråd med samfunnets utvikling og folkets holdning til hva som er etisk bærekraftig. Disse medlemmer mener at signaleffekten av hva SPU skal kunne investere i, er stor, og viser til at SPUs retningslinjer påvirker andre investorer. Derfor påligger det fondet et spesielt ansvar for å ha en investeringsstrategi som er etisk forsvarlig.

Disse medlemmer sier seg enig med forslagsstillerne i at det er naturlig at oppmerksomheten på klima i eierskapsutøvelsen intensiveres ytterligere i årene som kommer.

Disse medlemmer har merket seg at begrepet «kullselskaper» kan forstås på ulike måter. Selskaper som har økonomiske interesser i kullutvinning varierer fra gruveselskaper som utelukkende utvinner kull, gruveselskaper som utvinner kull i tillegg til andre mineraler, energiselskaper som omsetter kull til elektrisk kraft og selskaper som benytter seg av kull for å produsere andre produkter.

Disse medlemmer merket seg Etikkrådets innlegg under høringen, der det ble synliggjort to tilnærminger til utelukkelse av kullselskaper fra fondets investeringsportefølje. Den ene er en sektorvis tilnærming der fondet ikke investerer i selskaper som bidrar til kullproduksjon, jf. de etiske retningslinjene for investeringer i tobakksindustrien. Den andre er en tilnærming som tar sikte på å redusere CO₂-utslippene fra sektoren ved å etablere en norm for hvilke selskaper det kan investeres i basert på et fastsatt tak for hvor mye av selskapets CO₂-utslipp som stammer fra kull.

Under høringen informerte Norges Bank Investment Managements (NBIM) direktør Yngve Slyngstad om at eierskapet i selskaper som driver kullgruve drift har vært synkende, men at man gjennom eierskap i andre typer gruveselskaper, i elektrisitetsproduksjon og i annen industri har eierinteresser i en rekke selskaper som bruker og produserer kull. Et regelverk som begrenser SPUs mulighet til å investere i «kullselskaper» vil derfor kreve klare avgrensninger.

Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at SPU bør trekkes ut av kullselskaper som har som hovedoppgave å utvinne kull. Når det gjelder andre typer kullselskaper, ber disse medlemmer regjeringen om å utrede en eventuell etablering av en norm for hvilke selskaper det kan investeres i basert på et fastsatt tak for hvor mye av selskapets CO₂-utslipp som stammer fra kull.

Disse medlemmer ber regjeringen gjøre en særskilt vurdering av uttrekk av SPU fra kullgruveselskap i forbindelse med årets melding til Stortinget om forvaltningen av Statens pensjonsfond.

Disse medlemmer merker seg ønsket fra samarbeidspartiene om å nedsette en ekstern ekspertgruppe. Disse medlemmer støtter forslaget. Disse medlemmer er enige med samarbeidspartiene om at det er riktig å ha økt oppmerksomhet om temaer som potensielt kan påvirke langsiktig avkastning og risiko, herunder SPUs totaleksponering mot fossil energi. Disse medlemmer mener imidlertid at denne strategiske vurderingen ikke bør stå i veien for at Stortinget allerede nå kan gi klar beskjed til regjeringen om å iverksette de påkrevde prosesser for å trekke SPU ut av investeringer i kullgruveselskaper som har som hovedoppgave å utvinne kull, allerede i forbindelse med årets stortingsmelding.

Disse medlemmer registrerer den manglende viljen fra både regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti og Venstre til å inngå et bredt forlik i en viktig sak som forvaltningen av SPU. Disse medlemmer er overrasket over det lave ambisjonsnivået fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Disse medlemmer slutter seg til det uforpliktende forslaget samarbeidspartiene har fremmet, og fremmer i tillegg følgende to forslag:

«Stortinget ber regjeringen i vårens stortingsmelding om forvaltningen av Statens pensjonsfond å varsle at Statens pensjonsfond utland trekker seg ut av kullgruveselskaper som har som hovedoppgave å utvinne kull.»

«Stortinget ber regjeringen sette ned en ekspertgruppe. Gruppen skal utrede hvordan en muliggjør å trekke ut investeringene til Statens pensjonsfond utland av øvrige kullselskaper, herunder en norm for utelukkelse fra investeringer basert på hvor stor andel av selskapets CO₂-utslipp som stammer fra kull, og hvordan en kan styrke eierskapsutøvelsen og påvirkningen i de selskapene en forblir investor i.»

Klimautfordringene er en av vår tids største globale utfordringer, og komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at FNs klimapanel Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)s femte hovedrapport slår

fast at man er sikrere enn noensinne på at befolkningens utslipp påvirker jordens klima, og at tidsvinduet for å snu den globale utslippstrenden er smalt dersom man skal ha mulighet til å nå togradersmålet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til forvaltningsmeldingen om Statens pensjonsfond utland 2012, der Kristelig Folkeparti og Venstre skrev følgende:

«Disse medlemmer vil utrede den finansielle og klimapolitiske risikoen involvert i at SPU i dag er tungt investert i olje- og kullsekskaper.»

Disse medlemmer viser til at merknaden ikke fikk støtte fra noen av de rød-grønne partiene. Først etter at Arbeiderpartiet har gått ut av flertallsregjeringen, mener partiet at tiden er inne for å fremme et liknende forslag, riktignok begrenset til kull. Når samarbeidspartiene offentliggjør at de vil utrede uttrekk fra både kull og petroleumsselskaper, velger Arbeiderpartiet å støtte det. Hvis de rød-grønne partiene hadde støttet forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre om å utrede dette i fjor vår, kunne en hatt utredningen på bordet nå i 2014.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti peker på at klimautfordringene er vårt tids største utfordring. Dette medlem viser til at FNs klimapanel Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)s femte hovedrapport slår fast at det er hevet over tvil at klimaet på jorda endrer seg, og at det er ekstremt sannsynlig at dette skyldes utslipp av klimagasser fra menneskelig aktivitet. IPCC slår videre fast at tidsvinduet for å snu den globale utslippstrenden er smalt om man skal ha mulighet til å nå det såkalte togradersmålet.

Dette medlem vil peke på at det ikke er utslipp fra kull alene som forårsaker global oppvarming, men fossile energikilder generelt. Ifølge Det internasjonale energibyrået (IEA) må to tredeler av kjente fossile reserver bli liggende urørt om verden skal ha en mulighet til å unngå at den globale temperaturen stiger mer enn to grader. En bærekraftig og reell løsning på klimaproblemet forutsetter at olje- og gassproduserende land som Norge erkjenner at også olje og gass er en del av problemet. Dette medlem mener det politiske flertallet i Norge i lang tid har vist en mangel på slik erkjennelse i utforming av innenlands og utenlands klimapolitikk. Det er nødvendig med en gjennomgang for å på sikt redusere Statens pensjonsfond utlands eksponering mot all fossil energi, ikke bare kull.

Dette medlem vil påpeke at den viktigste grunnelsen for det etiske rammeverket for pen-

sjonsfondets investeringsunivers er å sikre at fellesskapets midler blir forvaltet i tråd med grunnleggende og allment anerkjente etiske prinsipper.

Dette medlem viser til at et de facto likelydende forslag ble fremmet og behandlet i Stortinget i slutten av 2013, og registrerer med glede at oppslutningen i Stortinget om en mer restriktiv politikk for investeringer i kull på kort tid har økt. Dette medlem viser i den forbindelse til forslagene som ble fremmet i Dokument 8:6 S (2013–2014) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Snorre Serigstad Valen, Karin Andersen, Bård Vegar Solhjell og Heikki Eidsvoll Holmås om å fase ut investeringene i fossil energi i Statens pensjonsfond utland, samt til Innst. 96 S (2013–2014).

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en vurdering som tar sikte på å trekke Statens pensjonsfond utland ut av investeringer i rene fossilselskaper i forbindelse med årets behandling av melding til Stortinget om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland.»

«Stortinget ber regjeringen inkludere en utredning med sikte på å trekke ut investeringene til Statens pensjonsfond utland av øvrige fossilselskaper i mandatet til ekspertgruppen, herunder en norm for utelukkelse fra investeringer basert på hvor stor andel av selskapets virksomhet som kommer fra sterkt forurensende utvinningsmetoder som tjæresand, og hvor eksponert selskapet er for brå endringer i oljeprisen.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i vårens stortingsmelding om forvaltningen av Statens pensjonsfond om å varsle at Statens pensjonsfond utland trekker seg ut av kullgruveselskaper som har som hovedoppgave å utvinne kull.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sette ned en ekspertgruppe. Gruppen skal utrede hvordan en muliggjør å trekke ut investeringene til Statens pensjonsfond utland av øvrige kullsekskaper, herunder en norm for utelukkelse fra investeringer basert på hvor stor andel av selskapets CO₂-utslipp som stammer fra kull, og hvordan en kan styrke eierskapsutøvelsen og påvirkningen i de selskapene en forblir investor i.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 3*

Stortinget ber regjeringen gjøre en vurdering som tar sikte på å trekke Statens pensjonsfond utland ut av investeringer i rene fossilselskaper i forbindelse med årets behandling av melding til Stortinget om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen inkludere en utredning med sikte på å trekke ut investeringene til Statens pensjonsfond utland av øvrige fossilselskaper i mandatet til ekspertgruppen, herunder en norm for utelukkelse fra investeringer basert på hvor stor andel av selskapets virksomhet som kommer fra sterkt forurensende utvinningsmetoder som tjæresand, og hvor eksponert selskapet er for brå endringer i oljeprisen.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

1. Stortinget ber regjeringen sette ned en ekspertgruppe. Gruppen skal vurdere om utelukkelse av kull- og petroleumsselskaper framstår som en mer effektiv strategi enn eierskapsutøvelse og påvirkning for å adressere klimaspørsmål og bidra til endringer fram i tid. Ekspertgruppen skal også gi råd om kriterier for eventuell utelukkelse av denne type selskaper. Ekspertgruppens anbefalinger inngår som en del av grunnlaget for stortingsmeldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond våren 2015.
2. Dokument 8:16 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Marianne Marthinsen og Torstein Tvedt Solberg om å utrede Statens pensjonsfond utlands investeringer i kullselskaper – vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 4. mars 2014

Hans Olav Syversen

leder

Trygve Slagsvold Vedum

ordfører

Vedlegg**Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen,
datert 31. januar 2014****Dokument 8:16 S (2013-2014) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Marianne Marthinsen og Torstein Tvedt Solberg om å utrede Statens pensjonsfond utlands investeringer i kullselskaper**

Jeg viser til Finanskomiteens brev av 16. januar 2013 vedlagt ovenfor nevnte representantforslag.

Representantene foreslår følgende:

«Stortinget ber regjeringen foreta en grundig utredning med sikte på å trekke ut investeringene til Statens pensjonsfond utland i kullselskaper, og legge fram utredninger i forbindelse med den varslede stortingsmeldingen om forvaltningen av SPU våren 2014»

Jeg støtter representantenes syn om at SPU ikke skal være et redskap i utenrikspolitikken eller annen sektorpolitikk. Jeg er også enig i representantenes utgangspunkt om at det etablerte rammeverket for forvaltningen av SPU, med en klar ansvars- og rolle- deling mellom eier og forvalter, skal ligge fast.

Det er bred politisk oppslutning om hovedlinjene for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Investeringsstrategien for SPU skal bygge på et robust faglig grunnlag som er godt dokumentert og kommunisert, blant annet gjennom årlige stortingsmeldinger om forvaltningen av fondet og behandlingen av disse. SPU skal forvaltes ut fra et ønske om høyest mulig finansiell avkastning over tid gitt en moderat risiko. Det er også bred enighet om at fondet innenfor rollen som finansiell investor skal opptre som en ansvarlig investor og at vi skal ha enkelte etiske minstekrav til selskapene vi investerer i.

Ordlyden i forslaget kan forstås slik at en vedtar at «kullselskaper» skal utelukkес fra pensjonsfondet, men at departementet skal komme tilbake med en avgrensning. Endringer i forvaltningen av fondet bør bygge på et faglig solid fundament. Jeg mener vi ikke har tilstrekkelig grunnlag for å fatte det foreslåtte vedtak nå.

Spørsmålet om utelukkelse kan blant annet ikke løsrives fra spørsmålet om avgrensning. Avgrensingen bør følge av hva som er formålet med utelukkelsen. Det bør vurderes nærmere.

Representantene skriver at det er et klima- og miljøperspektiv som ligger til grunn for forslaget om ikke å investere i kullselskaper. Samtidig står det: «SPU er et fond eid av det norske folk, og som samfunn er man ikke likegyldige til hvor og hvordan fon-

det investerer, særlig i lys av at fondet er ment å vare i generasjoner». Det kan derfor også være et ønske om å ikke tjene penger på visse typer produksjon, en mer etisk begrunnelse, som ligger til grunn. Ingen av disse mulige formålene gir i seg selv noen enkel avgrensning av hvilke selskaper som eventuelt skal utelukkес.

Aksjeinvesteringene i SPU er basert på at fondet eier en liten andel av hele verdens aksjemarkeder. Det medfører at vi på sikt kan forvente en avkastning og risiko som tilsvarer utviklingen i verdens aksjemarkeder. Det bør foreligge tungtveiende grunner for å avvike fra denne strategien. Det taler også for et bredere beslutningsgrunnlag.

Det ville være en styrke for arbeidet med dette spørsmålet om en først kunne utrede formålet om utelukkelse, og gitt formålet vurdere utelukkelse opp mot andre virkemidler. En bør da ha med seg at når SPU selger, vil noen andre kjøpe. Et nedsalg i de «kullselskapene» som en eventuelt avgrensner til vil i seg selv verken påvirke produksjonen eller etterspørselen av kull i verden.

Mange av de viktige tiltakene som skal sørge for at klimamålene nås ligger utenfor finansmarkedene. Etterspørselen etter karbonintensive produkter vil påvirkes kanskje særlig ved tiltak som øker prisen på karbonutslipp. Jeg viser til regjeringens klimapolitikk. I det tilfelle karbonpris eller reguleringer endres i klimapositiv retning må en med visse forbehold forvente at markedet vil bidra til at kapitalen går til de mest bærekraftige virksomhetene.

Før en setter i gang en bred vurdering av formål og avgrensning bør en videre ha med seg at den etiske dimensjonen har vært vurdert før. I NOU 2003:22 Forvaltning for fremtiden skrev det såkalte Graverutvalget:

«Utvalget mener at det ikke er grunnlag for negativ filtrering av selskaper som produserer kullkraft eller petroleum fra fondet. Utvalget vurderer at eierskapsutøvelse og påvirkning vil være en mer effektiv strategi for å adressere klimaspørsmål og skape endringer enn utelukkelse.»

Utvalget skrev i tillegg at:

«Energiproduksjon basert på fossile brensler er uomtvistelig miljøbelastende. Like uomtvistelig er norske myndigheters arbeid for å redusere utslipp av klimagasser gjennom internasjonalt forpliktende

avtaler. Spørsmålet er likevel om dette gir et tilstrekkelig grunnlag for å hevde at slik produksjon er så uetisk at man absolutt ikke vil medvirke til den, spesielt i lys at den norske stat har store eierandeler i to norske oljeselskaper og er eier av betydelige olje- og gassressurser og infrastruktur på norsk sokkel.»

Det kan nå være gode grunner til å vurdere konklusjonen om kullkraft på nytt. Også mer generelt er klimaendringer et område vi skal ha søkelys på også i forvaltningen av SPU. Viktige rettesnorer for dette arbeidet må være at prioriteringene gjøres i lys av SPU's finansielle målsetting eller de overordnede etiske begrensningene vi har valgt for forvaltningen av fondet.

Det kan for eksempel være hensiktsmessig for en investor som SPU å søke å påvirke selskapene i porteføljen til å håndtere den klimarisiko som selskapene selv mener de er utsatt for på en god måte, slik Norges Bank gjør gjennom forventningene de stiller til hvordan bedrifter møter klimautfordringen. Dette er et av satsingsområdene i Norges Banks eierskapsutøvelse, og banken har i flere år samarbeidet med andre investorer om selskapers håndtering av klimarisiko. Norges Bank var en av investorene som i oktober 2011 skrev under på «*2011 Global Investor Statement on Climate Change*». Banken er også medlem av Carbon Disclosure Project (CDP), som fremmer selskapsrapportering på klimaområdet.

Norges Bank skriver blant annet i sitt forventningsdokument at «*et markedsbasert avgiftssystem for klimagassutslipp kan redusere den langsiktige risikoen forbundet med klimaendringer. Det kan legge til rette for en bedre fordeling av kapital og res-*

surser som igjen bidrar til å redusere klimagassutslipp og hjelpe markeder med å tilpasse seg klimaendringer. NBIM støtter reguleringstiltak og industristandarder som gjør grønne investeringer mer lønnsomme og reduserer fondets langsiktige risikoeksponering.»

Banken følger opp forventningene gjennom årlige statusrapporter. Norges Banks arbeid er rettet mot sektorer, herunder også kullsektoren, som står for en høy andel av de globale klimagassutslippene, og som vil være spesielt påvirket av reguleringer som tillegger klimagassutslipp en økonomisk kostnad. I en vurdering av eventuelle miljøeffekter av fondets investeringer er det nok nettopp gjennom bedret praksis hos selskapene i porteføljen over tid, fondet ev. kan bidra. Det er samtidig vanskelig å måle den isolerte virkningen av eierskapsarbeidet Norges Bank gjør.

Jeg mener derfor at det er lite hensiktsmessig å fatte et vedtak om at «kullselskaper» skal utelukkes fra pensjonsfondet nå. Jeg mener at vi først må utrede nærmere om slike selskaper skal utelukkes. Gjennomgangen over viser at det ikke er opplagt. Departementet vil derfor arbeide videre med spørsmål om investeringer i «kullselskaper». Vi vil omtale dette arbeidet i årets stortingsmelding om forvaltningen av Statens pensjonsfond, men det vil ikke være tid til å legge fram en bred gjennomgang av spørsmålet her. Jeg legger derfor opp til å komme tilbake til spørsmålet også i neste års melding om forvaltningen av Statens pensjonsfond, som etter planen legges fram våren 2015.

På bakgrunn av overstående mener jeg representantforslaget ikke bør tas til følge.

